

„ЗАСТАВА“ излази двапут у недељу, средом и суботом.

Цена је на годину 10 фор., на по године 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 новч. а. вр. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по колцини врсти, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 7, за оваки даљи пут 5 новч. Осим тога за жиг увек по 30 новч. Дописи се шаљу уредништву а предлата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Пешти, Grünbaumgasse, Mexico, I. Stock Thür Nr. 10.

БРОЈ 19.

У Пешти, у суботу 4. марта 1867.

ГОДИНА II.

Пешта, 3. марта.

У Србији, као што чујемо, влада је званично обнародовала, да очекује из Цариграда ферман о удаљењу турске посаде из србских градова, под условима који се могу примити. Какви су ти услови посебно, некаже се; а докле они нису ближе познати, неможе се оценити тако нагла мена, са којом порта, у својим одношајима са кнежевом владом, од изазивајућих на „задовољавајуће“ услове прелази.

По бечкој „Преси“ једино је извесно у источном питању ово: предлог Француске, да се Тесалија, Епир и Кандија присаједине Грчкој, није нашао одобрења у Инглеске; па се ни у Бечу није допао. Телеграми како из Београда, тако и Цариграда нејасни су и нешто противречни. Ако су три велике силе, (Француска, Русија и Инглеска) сложено настале код порте, да би се извршио хатихумајун, оне су то учиниле само да би прикриле своју неслогу. Што се тиче србског питања, порта као да је склона знатно попустити, да би само одбила Србе од ослобођења Босне и Херцеговине. Тако то појми и бечки двор, само по другим основима; од стране Аустрије стражи се на србско-босанској граници и чине се извесне војничке припреме, не да би се порти помогло, него да би се одупрло ономе, што би било по Аустрију опасно, т. ј., подизају велике србске државе.

Инглески листови доносе у целини изјаву, којом је лорд Дерби, у скупштини лордова, означио владину политику у источном питању, и о којој смо напоменули у предидућем броју нашег листа. Пре лорда Дербија беседио је војвода Еграјл; овај је доказивао, да је устанак Крите изазван турским зулумом, и да Инглеска нема никакву интереса да подпомаже турску царевину, која се распада и пропада. Правдајући кримски рат, не као вођен за одбрану Турске, него као одпор намери Русије да освоји Цариград, војвода Еграјл тврдио је, да Инглеска данас неможе имати паметније политике на Истоку, него да подпомаже ослобођење Хришћана. На то је лорд Дерби изјавио у главном ово: Инглеска влада неможе имати дужности, да припомаже раздробљењу Турске. Неможе се, истина, одрећи сваки основ жалбама Хришћана противу турских власти, али многе од жалба, које је Кандија подигла, претеране су или су измишљене; прави узрок устанку јест жеља исте, да се присаједини Грчкој. Инглеска влада саветовала је порти, да призна Кандију самосталност (автономију); али јој је оставила да тај савет по свом нахођењу прими или неприми. Строго немешање у догађаје у Кандији било би, по лорду Дербију, у дужности инглеске владе.

Из Крфа потврђују, да су Грци одржали нову победу над Турцима, 17. пр. м., у Св. Мирону, у Кандији. Турци су се повукли и затворили у Хераклију и у Спиналонгу. Даље се вели: нова влада хришћанска јавила је званично страним консулима у Канеји, да се установила. У Хераклији било је немира; турске власти нису успеле у своме усилвању, да Хришћани своје посланике пошљу у Цариград на договор о миру.

Покрет фењански у Ирландској може се, по инглеским листовима, сматрати скоро као угушен. У Доблену мир је повраћен, како у вароши, тако и у околинама њеним. Фењани се прикупљају у велике гомиле, али их инглеска војска узастопце гони.

Француски листови доносе посланицу од Евреја у Србији на велике силе, у којој се жале, да им се у земљи мирно живети и радити не да. Веле, да су из унутрашњости Србије, где су своје уживљење налазили, сатерани у један крај Београда, одакле се, услед неког закона од 1861, никуд помаћи несмеју. Даље додају: почем им је забрањено трговати и занате радити по Србији, морају да просе, те да се лебод хране; уз то су изложени сваком насиљу, па се догађа још, и да их Срби убијају, а убице без казни пролазе! Са таквом жалбом обрађују се Евреји великим силама у часу, кад Србија, као што они веле, тражи подпуну самосталност своју, и нису могли утврдити годније прилике за изравнање са Србима у политичним и грађанским правима. Иста жалба послана је министру спољашњих послова свију великих сила, као и Турској. Саопштавајући ту жалбу, неки париски листови изјављују своје учешће у ствари Евреја; међу осталим, „Ла Франс“ вели: „захтевање Евреја у Ср-

бији, да имају као и Срби сва политична и грађанска права, заслужује симпатије свију оних, који сматрају за част, да бране начела слободе савести.“

По нашем знању, у Србији неправди се никаква разлика између Евреја и осталих грађана, ни по вери, ни пред законом, ни на суду. По свој прилици, споменута жалба Евреја измишљена је од непријатеља србске народне самосталности, у намери, да се пред Европом побиа част имена србског. Надајмо се, да ће званични београдски листови разјаснити неоснованост целе жалбе Евреја у Србији.

У Букурешту је састављено ново министарство под председништвом Константина Креулеска, који је уједно и министар правде. За министра унутр. дела наименован је Јован Брањано; за јавне грађевине, Деметер Брањано; за спољашње послове, Голеско; за финансије Вазоско; за ратна дела Гергел.

У досадашњим изборима скупштинара у Италији, влада је најдјачала опозицију. На 88 скупштинара има влада 66 својих људи, а опозиција само 22.

ТРИУМВИР — КУКУЉЕВИЋ.

Приликом једном рече нам садашњи председник уг. министарства, да ће Мађарима лако бити са Хрватском и Славонијом, само док до своје владе дођу; да ће уг. министарство имати муке, да унији са Угарском наклонењу странку задржи, да ствар не претера; ми познавајући људе и стање нисмо томе веровали, и одговорили смо, да то опет спада међу оне самообмане, којима се Мађари обично одају.

Истина, ми и сад неверујемо, да ће Бајст и Мађари бити у стању, Србе и Хрвате на икакав савез са Угарском принудити, но да само добрим, поштенним, и уставним начином могу приволети на онакав савез, који је на праву и правди, и на међусобном интересу основан — али кад човек погледа, шта се, особито у Хрватској догађа и ради, онда мора да мало застане. Шта? Да се у Загребу онако што догодило може? Да вел. жупан Кукуљевић, онај, који је приликом последње жупанијске скупштине тобож мирабовски рекао: Да се Хрватска не боји, док је њени оружани синови на истоку царевине — тај Кукуљевић, некадашњи триумвир хрватски од 1848. год., он да два три дана после главне скупштине онако што уради? 4. марта п. р. свршила се главна скупштина у Загребу, која је одбила нову војену наредбу, а 7. марта држи се опет главна скупштина, коју је „таблица“ сазвала, и у којој су само неколико жупанијски чиновника, и два три нечиновника, њи једно десетак били, међу њима други хрв. триумвир од 1848. Враницави, који је потом барон постао — и они са свима противу једног гласа (Дукковића, в. бележ.) променуше закључак пређ. многобројне скупштине. А зашто? јер је међутим опет виши налог дошао, и јер „частништво није томе криво, што по налогу виши и највиши законити области у себи налази толико смионости и у садашњим околностима с х о д н о с т и, да онај час, кад му је дужност вршити добивене опетоване налоге од виши власти, строгост постојећег карног закона, а особито § 65. на себе навуче.“

Ми питамо, је ли оно, што је многобројна главна скупштина закључила, и у којој је г. Кукуљевић мирабовски грмио, било правно, на јавном праву тр. краљевине основано, или не? Ми држимо да јесте. Ми држимо, да ако је тр. краљевина имала право обравања рекрута у заједници са Угарском, мора имати и за себе у овом одвојеном стању, особито у овом стању, где ји је сам краљ на ногу једнакости са Угарском ставио, и признао је као равноправан фактор погодбе са Угарском, шта више још и преко тога, са самом Аустријом. Свакако би пак имале нове теретније наредбе до уређења државоправни одношаја in suspensio остати. Та ни унионисте не би оваки „coup de main“ учинити могли, јер ако и не би признавали права тр. краљевине на одобрење рекрутације, опет не би могли признати дужности, извршити неуставне наредбе у том послу, него би само повода добили, да изравнање са Угарском пожури, а међутим да се наредба обустави. Али г. Кукуљевићу смета § 65. Дакле јунацима, који су толику крв пролили, мученицима, који су вешани и стрељани, није сметала гроза смрти, а г. Кукуљевићу смета § 65? и он се још позива на оружа-

не јунаке Србе и Хрвате у тр. краљевини, да га ваљда хиљадама лешина своји од другог каквог мађарског §. 65. законе, док пред аустријским и сам на колена пада? Жалостној мајци отачбини са таким синовима? Да, по томе начелу не би од уставности никад ништа било. Министар, коме сила заповеди, да што противу устава учини, не би ни одступити смео, јер ко ће сили супротстати? А није ли могао и г. Кукуљевић одступити, па му § 65. не би ништа учинити могао. Али би се други примио тога — па боље ја. Ту лежи. То је онај вечни изговор свију себичњака наши: „немогу ја свет с раменом исправити,“ и „ако нећу ја, други ће“ — али нека не мисли земља, ни народ, да ће слободан бити, док год унутрашња или спољашња сила може оруђа за своје цели наћи, на још оруђа међу онима, који су токорсе на челу народа. Ту је крај јавном моралу, ту деморализација, међусобно неповерење наступа, и противнику је лак посао — онако лак, као што га је мађ. председник министарства себи одиста представио.

Мучна је, али ипак човека уздижућа борба противу спољашњи непријатеља или противника, али је не колико мучна, толико још већа човека потресајућа борба противу они сународника своји, који за љубав части, власти, сласти, достојанства, богатства, доброг живота, итд., подковавају морални темељ, моралне услове народног обстанка и народне слободе.

По службеном извештају у „Нар. Новинама“ истражио је г. Кукуљевић, да се „Позору,“ који је само дужност јавне пресе чинио, „поради јавно увреде вел. жупанијској скупштини, на мала врата ушавшој, (т. ј. од десетак лица таблицом сазвани) и њеном председништву нанешене, у смислу старог закона (чл. 57. §. 3. и 4. год. 1723.) и по пропису садашњег провизорног закона (дакле остроуко) парницу отвори и да се својим путем поступати изволи.“ Дакле опет угњетавају, као под Шмерлингом слободан глас у Хрватској? А ако сутра комесари буду исто то захтевали, шта више можда и г. Кукуљевића за оне мирабовске речи у жупан. скупштини на одговор позвали? Шта онда? Онда ваља још и помагај граници? Али не, ко је у шмерлинговским и кушевићским околностима служио, служиће и другој системи — и већ чује се, да ће за гр. вел. жупан „вандирати“ за гр. комесара.

МИНИСТАР ЕТВЕШ И НАША ЈЕРАРХИЈА.

Министар бар. Етвеш намерава, за православне ствари установити особито одељење у министарству благочести и наставе, и то и за Србе и за Романе православне једно, и на чело истом одељењу ставити будимског владуку.

Ми смо о томе неколико речи рекли, али ствар је сувише важна за нас, и зато смо дужни о кој пре, него што свршеним чином постане, коју обширније рећи.

Задатак је министарства благочести и наставе, да извршава право врховног државног надзора у црквеним и наставним делима свију вероизповеди, нарочито они, које у том обзиру автономни делокруг имају, тако да своје унутрашње црквене и наставне послове, саме расправљају, и одправљају, а министарство само пази прво, да се противу државе и њени установа не ради, друго, да се изравнају интерконфесионални (међувероизповедни) одношаји и сукоби; треће да и саме оне, који автономним црквеним и наставним властима подпадају, заштити противу какве панешене им неправде.

Органи овог државног врховног надзора могли би без обзира на вероизповедну разлику постављени бити, већ зато, што само с политичном страном вероизповеди и наставе посла имају, — али ипак у пракци видимо то, да владатељ поставља за органе свог надзорног права у тим стварима, или ти за министра благочести и наставе човека из средине оног вероизповедни, који је већине становника, дакле у Угарској католика, и то је узрок, да и друге вероизповеди гаранције траже, да орган врховног надзора у њивим стварима и њив глас саслуша, и по том желе и захтевају, да се за њиве вероизповедне и наставне ствари бар референдар из њиве средине постави.

Али из тога несљедује, да таки човек мора државног стања бити. Кад би то сљедовало, онда би за министра морало из средине већине узето бити ду-

ховно лице те већине. Ми пак видимо на против, да се за министре баш светски људи узимају. А зашто? Из врло простог узрока. Држава је светска установа; она је позвана, да у свима круговима и друштвима моралног света правну страну изнађе, уреди, надгледа, пресуди и заштити; и спрам цркве је она надзорница; узети дакле и државног надзорника из оног реда, који баш влада у оној сфери, у оном кругу, то би значило, онама, који у том кругу владају, и надзор и контролу над собом самима у руке дати, а све оне, које против злоупотребења те власти заштитити треба, незаштићене саковоли оставити. К томе долази још и то, да виша и средња светска наставна заведења, као гимназије, и т. д. не морају бити конфесионална, (вероизповедна) заведења; што су у нас православне обштине, православни Срби исто основали, то је зато, што нам ји држава у нашој средини није основати хтела, и што смо хтели да имамо гимназије народног србског значаја, по чему су дакле оне управо народне. Најпосле ни основне школе немогу се само за вероизповедне сматрати. Оне су у неким државама државне, у неким породично-друштвене, односно народне, а у Аустрији и Угарској истина због искључивости католицизма, и постојећи вероизповедни одношаја к држави и међу собом претежно конфесионалне, али и што се нас Србаља тиче, код који идеја народности и државу и цркву пробија, основне школе носе на себи значај народности, и ослањају се на обштине, истина на црквене обштине, али и то зато, што се округ православља и народности у истим обштинама сучице, и народ србски има по повластицама и по пракци не само дужност основне школе сам издржавати, него и право, исто на конгресу свом уређивати, и чрез своје народне органе управљати.

Не знамо ли из свега тога, да се и члан органа државног надзора из световног реда народа србског узети може и треба?

Особено пак у овом времену, где је управа основних школа наши у рукама конзисторија, или што ће по стању наши конзисторија значити, у рукама архијереја; сад још и државни надзор у рукама архијереја усредредити, било би по све неуместно. Црквене обштине, учитељи, шта више по садашњој власти и области владика, у конзисторијама, и сами свештеници били би у каквој тегаби на државну власт предати суду архијереја, у будимској дијецези, а суд онога против чијег се суда туже, и заштиту државну траже, у колико је ова заштита у делокругу врховног државног надзора.

Можда ће ко праметити, да су и за католика били, а можда ће и остати владике референти у тим стварима. На то примећујемо, једно, да апостолска угарска круна има већа права спрам католичке цркве, него спрам наше, јер код њи краљ именује епископе и архијереје, да друга права и не спомињемо, друго, по чему је министар благочести католик световног реда, то у њему има јемства, да ће он глас референта оценити, и да неће специфичне, особено интересе јерархије обштина интересима исте вероисповеди предпоставити.

Г. министар Етвеш истина намерава, да сва дела православне цркве и народа како србског тако и романског усредреди, јер је он и 1848 год. био против јерархичног одељења Срба и Романа. То би могло Србија ласкати, па да ради тога прегору све, па се још радују, што ће то усредређење у секцији бити под начелнишвом српског вадике. Али томе се они могу радовати, који вигове не увиђају. Противност барона Етвеша против деобе јерархије само се видимо оснива на канонима цркве наше, која је по његовим речима у том смислу територијална, да у једној држави само једну јерархију познаје, у ствари он је, као и други његове боје Мађари, из који смо уста још 1862 год. те речи чули, као бар. Кекељи итд. само зато томе противан, што му је стра од национализовања цркве, ма и само у њеној управи, јер се боји, да ће славенски католици, славенски еванђелисти, такође на те мисли доћи, па ће Мађари имати народностима по само у политици, него и на црквено-народном пољу посла, као што су се многи словачки еванђелисти већ од мађарско-немачке еванђеличке суперинтендентуре ослободили.

Ми који смо увек били зато, да и Романи по правди, и по духу наше православне цркве своју јерархију добију, нешаримо ни за усредређење у струци државног врх. надзора. Нека имају православни Романи, који у Угарској и Ердељу до два милиона душа броје, свој одсек или одељење у црквено-наставним стварима, а ми своје, па где још због неспроводне деобе у смешаним обштинама и црквама распре буде, нека министар са обима концертује. Шта више, ако г. бар Етвеш има толики пијетет спрам православне цркве, нека најпосле усредреди ствари култуса у једном ма и архијерејском лицу, али наставне ствари нека одели, и нека постави у тима за Србе особеног, за Романа особеног световног референта, који ће правце с њиме конферовати.

Данас министар поставља срб. владика, да Срби ликују — а ако сутра, да задобије већи део Романа, а особито у Ердељу, постави на исто место ром. архијереја с којим ћемо правом и образом ми протестовати?

Је ли на то православни патријарх, или бар срб. митрополит, коме су по казивању обећали, да ни цар без његове пропоруке постати неће, помислио?

Зар се тако у замку ватати дајемо?

Међутим, нека нико немисли, да ово као безсловна опозиција нашег архијерејства пишемо. То само могу удворице мислити, казати и писати, који мисле, да само они право имају, који су у власти, и које под порфиру заклавају, да своје цели постигну. Камо срећа, кад ми од архијереја наши не би морали презати, ако наше црквене и наставне ствари дођу у њову руку. Но ми имамо страшни исторични и данашњи искуства. Већ нам је славни Текелија о томе спомена и сведочење оставио. Темишварски сабор од 1790 год. закључио је многе добре ствари и у црквеним, и просветним стварима нашим. Већ је бар у тим точакама подпис царски сљедовао, и само је за експедицијом стајало. Тога ради предаде се ствар канцеларији — и шта би? Митрополит Стратимировић не хотећи оне прилоге на просветне цели давати, који су пре његовог избора на митрополита изметнути, осујети, да се та закључења у живот приведу. Референдар је био србски владика.

И данас закључења нашег црквено-народног сабора пребијају се од немиле до недрага. Зато пак не треба мислити, да од њи ништа није у живот приведено. Јесте. Не само да су опростене владике Темишварски и Врпачки, да не дају другим владикама оно што су пре давали, него је још за оно, што им је због деобе Романа одпало, обтерећен народни фонд. Још је владика један који је од прилога другим владикама опростен, и накнаду због одпали Романа добио, и како, да се по конгреском закључењу, које би тек после потврђења вредити имало, већ сад фискалу му 600 фор. актуару 600 ф. (незнајући да је за свако 500 ф. одређено) писару 200 фор. из нар. фонда издају, што би се морало и другим конзисторијама давати, што би многе њаде изнело, и на што би најпосле и Романи међутим права имали. Ово је и патријарх као „преко него“ одбио. Али видите, како се наше архијерејство за себе побринуло, и бриње? А за остали клир? а за народ? Где смо им и речице чули?

А како код њи вреде она закључења, која се њи овог миног права, или боље рећи интереса тичу? Конгрес је редуковао неке парохije у интересу бољег обстанка пароха, и желио је, да архијереји и пре потврђења конгрески закључења на то обзира имају, да би редукција пре у живот ступити могла. Ни су ли владике, па и најбогатије, непрестано и онде пароха постављали, где је редукција закључења, тако, да је н. пр. у једном месту против свију молба, тегаба, и протеста обштине пре две недеље дана трећи парох — трећи на 1200 душа — постављен?

Ми писмо противни, да наше архијерејство буде светло. Конгрес је србски показао, како је штедар у томе био. Али желимо, да се и оно испуни, што се за народ за добро пронашло. Соваким пак антеденцијама ми не видимо томе гаранције, ако нам све свуда само архијерејство буде гласило наше.

Ако пак Мађари, који су нас увек на црквено-народно поље одбијали, и ту нам гаранције највећег народног развитка у изглед стављали, ако они, или бар Етвеш, мисле, да ће нас у том тиме усрећити, што ће нам свуда Архијерејство за тугоре метути, онда му на то само то имамо приметити, да немисли, да ће она политика и Мађарима за руком испасти, која је Аустрији често за руком испала. Здружење абсољутизма светског и црквеног била је сасвим наравно; али је ненаравно здружење тобоже парламентарне владе са „топ деспотизмом“, и сасвим ће друге последице имати.

Свесне људе, свесне Србе, све то неће збуинити. Frangi sed non flecti.

МАЂАР-ОРСАГ и ХИРНЕК.

„Мађар-Орсаг“ који је Помпер, родом Грк, опет издавати почео, почео је по чешће на „народности“ ударати, да тим популарност задобије. Зло је то, ако се у Мађара популарност само тим начином добити може, или само и тражити сме. Ми би на то одговарали, кад би се о том мирна, разборита и разложна дискусија отворити хтела. Међутим, кад „Мађар-Орсаг“ аподиктично каже, да они, који су србско-романски предлог о народностима израдили, или непознају факторе државног јединства, или ово јединство неће — онда му опет у кратко и аподиктично примећујемо, да ми врло добро познајемо факторе државног јединства, и да га хоћемо, да оно пак, што је у нашем предлогу не иде противу државног јединства Угарске, него противу искључивости и јединства народности, по којој би само мађарски народ, мађарска народност била фактор и носилац државног јединства био. Овако јединство ми нећемо, и борићемо се противу њега са свом уставним оружјем.

„Хирнек“ конзервативни лист, који би хтео велику Мађарску до Јадранскога и Црнога мора, устаје противу тога, што је сабор одобрио, да се у жуп. скупштинама може другачије, него мађарски говорити. То је вели смрт и пропаст мађарска. Овакима се само молтва читати може.

УГАРСКИ СБОР.

Седница горње куће од 28. фебр.

У горњој кући уг. сабора била је 28. фебр. седница, у којој је мн. предлог о преском закону примљен, који је једногласно примљен. Затим је дошло закључење доље куће на ред, којим се изјављује, да се пуномоћја само овом министарству дају. Говорили су против тога: гр. Блад. Венкхајм брат министра, онај, који је пре и против тога говорио, да се у жупанијским скупштинама може и другим, него мађ. језиком говорити; говорио је и гр. Ант. Сечеви противу тога, који је у том закључењу не без основа видно ограничење краљ. уставне прерогативе у обзир именована министарства. — Министри унутр. дела и финансије издали су наредбу, по којој да се непосредни и презни данак има као и досад купити.

Пешта, 2. марта. Њ. Вел. цар, краљ и вел. војвода србски приспео је 28. фебр. око 3 сата у Пешту. На колодвору дочекали су Њ. В. министри и обштинство вароши пештанске под предвођењем градоначелника Ротенбилера. Овај је говорио слово, у ком је међу осталим рекао, како је Њ. В. повратком устава не само најтоплију жељу народа испунило, него и пут отворило, да животно мађарско племе свој задатак испуни, на који га славна прошлост и европски положај његов позива. Њ. В. изводело је одговорити: „С радошћу сам опет у вашу средину дошао, и мени одушевљеним речима изражено поклоњење примам благодонаклоно. Радујем се, што обе посестримске вароши у срећно промењеним околностима увиђају зору бољих времена; јер кад срце с поверењем и са живости куца, за цело ће и цело тело, цело становништво земље уживати трајно благостање и задовољство. Радост пак земље и срећа моји народа уједно је и моје радовање и срећа. Будите о том уверени, и уверите становнике обе вароши о мојој особеној краљ. милости и благовољењу.“

Њ. В. возило се у Будим са председником министарства гр. Андрашијем, а напред се возио министар бар. Венкхајм. Улице су биле мађарским заставама исквићене, и света свуда пуно, који је Њ. В. са „elyen“ поздрављао. Деца србске основне школе упоређена на једном месту пролазне улице вихау „живио.“ У двору у Будиму дочекали су Њ. В. обе куће сабора.

У вече је варош била осветљена, и Њ. Вел. провезло се кроз осветљене улице Будима и Пеште. На кући штампара Емиха, где су такође редакције „Хорна“ и „Пешти Наплова“ билаху пет крува осветљени: Мађарске, Хрватске, Славоније, Далмације, и ако се по грбу неваро, Босне.

Данас је била заклетва министара у Будиму у двору. Довече ће од пештанске варошке куће упути се велика бакљада (преко 2000 буктиња) Њ. Вел. у Будим.

У Хрватској и Славонији понашештани су кр. комисари, да рекрутацију изведу. Крижевачки вел. жупан, Вукотиновић у напред је изјавио, да ће се држати закључења жупанијске скупштине, и да ће пре оставку дати, него што ће од њега одступити. Канцеларија ја га је у том претекла, и он је дигнут са вел. жупанства. За загребачку жупанију наименован је вел. жупан Кукуљевић за кр. комисара. У Крижевцу наименован је зато Винковић, пошто први поджупан Бабић није се тога примио. И вировитички вел. жупан Делимановић дигнут је, и неки Михаљич за комис. постављен. Пожешки и речки вел. жупани наредили су рекрутацију. Сремски жупанијски чиновници изјаснили су се, да ће пре одступити од званија, него што ће унаточ жуп. закључку рекрутацију предузети.

Позору су већ два броја конвискосана, и добио је преску парницу.

Новине су писале, да је гр. Андраши позвао гр. Јул. Јанковића, барона Раухе, Бедковића и Боговића у Пешту на конференцију о хрв. слав. стварима, и да су они готов предлог донели. Боговић то за себе јавно пориче, велећи, да је у Пешту дошао само родбини у посету.

У Карловцу одступио је градоначелник Обрадовић, да не изведе рекрутацију, и добио је од грађанства мировину. У Осеку је главна скупштина поново одбила војену наредбу — само су др. Атанасијвић, Србин, Арвај и још један били противни.

Г. Н. Михајловић добио је министарски декрет, којим се привремено у министарство правосуђа узима.

Вел. жупан Кушевић вољан је, као што „Позор“ пише, примити се кр. комисарства, да рекрутацију изведе.

Затворени Словак Штефанок пуштен је, и у В. Ревучи с ускликом дочекан.

Нисмо јавили, да је у очи дана, кад ће се у сабору о муниципална дебатовати, била србска конференција, но која није имала успеха. Данас је била конференција Србаља и Романа (бијаху 4. Србина и 13 Романа) у којој се саветовало о корацима, који се имају предузети, да се ускори расправа и решење питања о народностима. Обширније у идућем листу.

У Пешти 9 фебруара. Нека ми допусти уредништво „Заставе“ да му нешто из нашег народног жи-

вота саопштим, што се тиче приватног и јавног права не само појединих, него и целог друштва.

Од како почеше говења против наших словачких патриота, збивају се код нас особите ствари. Тако је не давао, — и сами незнамо на чију заповест — света тајност писма на страши начин повређена; чиме су интереси не само појединих, него и целог друштва, а нарочито словачког народа подкопани. Писма, под словачком, мађарском или немачком адресом, која су управљена на словачке патриоте, или на особе, којих макар име само словачки зови, отворе се, прочитају се, и тек се онда уруче онима на које су управљена, и које они на тако увредни начин налазе. Овако се код много нас десило, и ја би то могао са многим примерима посведочити; ал пошто су примери мрзки, додаћу још то, да су не само проста него и „рекомандована“ писма исту судбину делила.

Јако пада у очи, и чудновато је заиста, да се морају такве ствари да забележе у једној слободњачкој држави, као што је Аустрија и Мађарска.

Мислили смо, да се тако што може десити само у „црној камери“ Француске, која има само облик слободњачки, а у ствари је сушти абсолютизам; ми смо јако забринути, кад видимо, да се тако што богме и код нас збива, на још у почетку уставне владе.

Али ма каква се зла времена тиме нама Немањарима у изглед стављала, опет зато нећемо да очајавамо о нашој будућности, — него ћемо само да сажаљевамо ту политику која таким поступком своје слабе стране на видик износи, и која мисли, да ће моћи повредом обште признате тајности писма јавно мњење контролисати.

Ко има уши нека чује, — а наша браћа Срби нека се узму на ум, да и они скоро, тако не прођу, као њихова, сажаљена достојна браћа Словаци, којима непријатељи њихи тако високо хвале њихову слабост, али зато опет над њима на таки особити начин стражаре. —

Липтовски.

ДОПИСИ.

Д. У Руми 19. фебруара. Допис у „Пеш. Лојду“ (бр. 48.) о догађају при баклади руској, баца хрђаву сенку на уставну свест и политично васпитање Срба у Руми. Сматрам да дужност, да изнесем на видело, како се у споменутом допису застрањило од истине у ствари.

Демонстрација Срба при реченој баклади није била противу наименовања угарског министарства, већ против овдашњи Немаца, а ови су је изазвали немудрим понашањем својим. Чујте тецај целе ствари, пак судите.

Има већ више од годину дана, како су неколико овдашњи немачки мајстора, којима је на челу бивши „тафелдекер“ грофа Пејачевића, Етингер, у свежи са неколико писара спајински, узрујали просту светињу немачку, проповедајући да су Немци у већини, и да због тога руска општина мора бити немачка општина.

Бадава су Срби своје суграђане обавештавали, да је питање: јесу ли Немци у већини, а напоследку баш и кад би били, да отуда не следи да су они господари општине. Ми држимо, да већина несме мањини чинити насиља, почем мањина, ма да је мањина, не остаје без права; осим тога да се и већина мора покорити закону и установама које над свима владају.

Наши стари, кад населише ову општину бјаху у далеко знатнијој већини, него што Немци мисле сада да је за себе имају, али ипак мудро и праведно наредиле, да једне године буде кнез Србин, а друге иноверац; а тиме јасно доказаше да хтедохе уклонити сваку могућу по зајеву између два различна, а у једном месту живећа народа. Од тада па до данас тај је обичај увек испуњаван и тиме је постао законом.

Ове године хтедохе Немци на силу погазити закон, те да и опет Немца за кнеза бирају, премда је српска година. Жупанија одбије њихово захтевање, они се уздржаше од гласања, и услед тога изабран буде за кнеза наш честити суграђанин Л. П. Из тога видите, да је дописник „Пестер Лојда“ ствар испачити хтео, кад је навео, да је судица поставио Л. П. за кнеза, а ваљано изабраног Етингера одбацио.

Није потреба да вам све потанко изгрете наши Немаца описујем, доста ће бити, да вам напоменем да су ове године Немци, што досада није било, бало-ве башка за себе давали, а Србе изрично искључили, и тек притворно некоје куће позвали.

Сад је већ била чаша пуна, још мало пак ће се прелити.

Дође и наименовање угарског министарства. Ми држасмо да смо сви једнаки синови земље у којој живимо, и да је сваки поштени син домовине пре свега дужан права и самоопредељење своје уже отачбине бранити. Хтедохмо чекати на уставно споразумљење оба сабора круне Стезове, пак онда сви заједнички да славимо опште ускрснуће земаљске слободе. Али Немци нехтедохе за то знати. Не позивајући Србе на договор, они спремише сами бакладу. Глас пуче да ће новонабрани кнез добити мачију музику, а су-тра да ће цео магистрат збачен бити.

Шта се догодило чули сте. — Дописник „Пестер Лојда“, и ту је цео догађај испачио. Немци су истину носили и србску заставу, али из притворства, јер ни једног Србина не почитоваше са бакладом. Свирали су једну србску песму, и то тек онда, кад су видели да се небо пешто вара и помета. Срби нису први бој започели, они су, њих мање од стотине, са србском заставом певали: „устај, устај Србине,“ (то је ваљда у допису речени: das vilde Gejohle! и тако певајући кричили су себи пута, али нису никојег Немца ни прстом дирнули. Кад су Немци у дворниште властелинског чиновника ступили, затворе за собом капију и нехтедохе Србе унутра пустити — Срби отвараше капију на силу, а Немци из дворништа почасте их кишом од камења, и ране тешко тројицу. Сад Срби иставе капију и журине, а Немци се разбегну, заставу мађарску отму, а банда им поче српски свирати.

Ханцаре, гвоздене виле, и остале „мординструменте“ ваљда су Немци у свом страху привидили — али их у истини није било. То показују озледе, јер се на срећу никаквих тешки озледе није догодило. Срби били су тако исто оружани, као и Немци са штапом. — Вика: „уби Швабе.“ итд. сама је измишљотина, као што није истина, и да је кнез В. П. са својим сином сам у боју учествовао. Честити Л. П. са пожртвовањем свог живота, сам је међу Немце дошао, и спроводио их поред Срба невредимо. Исто тако није истина, да су Срби искали смрт коловође Етингера. Њега су нашли за једном рољом под коју се завукао, и један га је Србин невредимо кроз средину Срба кући одпратио.

Ми сами сажаљевамо цео догађај, у дан кад се исти догодио, није од учених Срба скоро никог у Руми било; јер бјаху на главној скупштини у Вуковару, а они би заиста предупредили сукоб.

Ово дана имали су учени људи од обијух странака већу (конференцију), где су се сви сложили на ово: да у будуће предупредују сваки немилу сукоб.

Проста светиња немачка и сама увиђа неупутност свог досадашњег владања, и она осуђује своје коловође и веле, кад је питају, како испаде комшија баклада: „што смо тражили то смо нашли.“

— Јавили смо, да је „Преодница“ сједињена пештанска и будимска омладина српска, закључила, да под заштитом повраћених закона Угарске, употреби своје право на слободу удружења, у цели обштег напредка.

Разум и искуство уче, да без обште сарадње нема обштег напредка; а филозофија и правне науке веле, да је законито све што одговара правди, која је у слободи и јавности. Међутим, нашао се један члан „Преоднице“, који као да неби делио радост са којом браћа његова хите, да у слободи и јавности нађу законитост своје сједињеном усиљавању за обшти напредак. Члан тај послао нам је написмено свој протест противу споменутог закључења „Преоднице“, проглашујући исто за „незаконито“, „опасно“, и „неупутно“! За што? Ево за ово: дружина, која је лане била подељена на два табора, па је сваки од ових за себе искао од местне власти одобрење за одељену радњу, а оба под именом „Преоднице“, — та дружина ујединила се јесенас под условом: да своје унутрашње одношаје ближе определи тек пошто добије одговор од власти на двоструку просбу. Тако то стало, докле ономад извешан члан „Матице Србске“ недонесе из Новог Сада новост, да власт пита, како су то две омладине српске под именом „Преоднице.“ Ту је био јасан одговор на двоструку просбу старих табора једне и исте дружине, и већина уједињене „Преоднице“ изјави се, да је време, да се јави власти, како је „Преодница“ уједињена и жели, да тако уједињена и убудуће остане. Пре него што је та изјава закључена, г. М. Ђ. беше и сам са оном већином, која признаваше, да је упутно, праведно и законито, да се власти на њено питање о двема „Преодницама“ даде пресудан одговор; само он доказиваше, да „Преодница“ не може остати овако уједињена, као што је данас, него да јој се треба ограничити просто на оне Србе, који се у пештанском универзитету уче. На то се одговорило, да нико нема права, нити је научно и родољубиво искључивати из „Преоднице“ оне чланове њене, који још нису дошли до универзитета. Разложило се притом, да „Преодница“ несачињава онаку сопственост, коју би данашња српски универзитетлије у Пешти као свој искључивати прљаг тамо само потрзати могли, него она представља умну заједницу целокупне омладине српске у Пешти и у Будиму, и онај морални кредит што јој је у народу стечен, није заслуга једино данашњих, него и досадашњих чланова „Преоднице“, па се као обште добро и неповредив аманет има преносити и приваљати од једног нараштаја на други, а неограничавати наобиту штету. Напоменуло се, најпосле, да су и неки универзитетлије ступили као гимназиете у „Преодницу“, и да је њихов данашњи одношај сирам млађе браће тако деликатан, да они, ако су права браћа, не треба ни да помену оно, што би искључивало последње из дружине. На част уједињеној „Преодници“, већина, и то пресудна већина чланова у седици, притисла је са одушевљењем братску руку млађим члановима, закључивши да се од ових не одваја. Сад где чуда, јавља се неко, ко се премислио, да је „незаконито“, „неупутно“ и „опасно“ закључење „Преоднице“, које у обштем интересу испуњава братској љубави ону провалу, што је неслога беше издубила између браће! И тако се премислио, пошто се показало, да је братска свест уједињене „Преоднице“ јача од свеколике старе склоности за цепање омладине и удаљење српске „Преоднице“ са правог србског неба; а докле се предлагало то цепање и то удаљење, дотле беше све законито, упутно и безопасно, ма и противно духу и цели измирења двају табора „Преоднице“! Па онда, сви они чланови који су се изјавили за уједињену „Преодницу“, а и сами се у универзитету уче, изјавили су, да су готови са друговима својима и у универзитету саставити књижевну и научну дружину, ако се без универзитета проћи не може; само да та нова универзитетска дружина српска небуде о трошку уједињене „Преоднице“, већ поред ове, тако да се узајино допуњавају и подпомажу. Кома Србину да намет нестане, кад чује сад глас који је противан још и тој братској узајиности, и тој очитој обштој користи!

Ма да нам је тако познато, да је протест г. М. Ђ. само удаљавање од истине: опет му ми дајемо места у нашем листу, уверени да јавност само припомаже осветљењу истине. Истина се собом брани, па ће јамачно и уједињена „Преодница“, на делу истини доказа дати. А ево како гласи протест од господ. М. Ђ. противу закључења уједињене „Преоднице“ — протест који је спремио за јавност упркос датој речи у седици, да ће се пристати на оно што већина буде закључила —:

У Пешти 24. фебр. Поштованој публици неће ништа по бити, кад речем, да је прошле године пештанско-будимска омладина на два табора раздељена била, и једну дел плајући на два места — под именом „Преодница“ — делала. Нећу овом приликом правичан поступак једног или другог табора у претер узимати — то остављам прошлости, и с њом желим да се све жалосне појаве заборава, но стављам се на точку измирења једне и друге странке у почетку школске године 1866.

Увиђајући важност времена и заједничког делања свог, сваком је члану пештанско-будимске омладине братско измирење на срцу лежало. Пре но што је помислило учињено, ваљало јој је неке препоне отклонити, које су се у том састајале, што су обе странке молбенице зарад потврђења јавног друштва в. слав. наместиштва, једна посредством славне Матице Србске, а друга — сами академици — посредством сл. сената свеучилишног поднеле. — Нема препоне, која се неби отклонити могла, кад је воле. И овом приликом показа се, да је воља највећа снага. На основу трансакције измирење буде постигнуто, и на „општем састанку“ пештанско-будимске омладине донесен је закључак: „да обе странке заједно рад свој у Текелијању продуже, а кад потврда једне ма које странке од в. слав. наместиштва дође, онда ће се о том разговарати, какво употребљење да се учини од одобрене петиције.“ — Овим кораком показала је омладина, да зна и уме силе своје прибрати и на корист рода свога радити.

После овог предузело се организовање друштва, које се на отсеке поделило, као: „правични, природословни и књижевни-забавни“, који се сваке недеље држе. — У главној састанку, који се сваки четрнаест дана држи, резервује се рад отсека и воде се различити говори. За председника изабран је Јовановић, а за подпредседника др. Љубомир Ненадовић. Но почем је последњи због усавршења својих наука, отпутовао у Беч, друштво оставити морао, што нас је врло жао, то буде са своје опште образованости и ватреног родољубља омишени друг наш Ђ. С. Бугарски за подпредседника изабран.

Ово је што се измирења и организовања тиче, а рад држи да ће тајник по дужностима својима једном већ поштованој читајућој публици на видик изнети.

Високоославно наместиштво, имајући у рукама две петиције, нашло се у неприлици, и имајући се у том погледу оријентовати, запитало је славну „Матицу“, да га она подробно о стању ствари извести. Но славна „Матица“ знајући за фактично измирење обе странке, није могла у своје одговору на наместиштво говорити о двама друштвима, с друге пак стране није знала на каквом су се основу обе странке измириле, те да по томе и в. слав. наместиштво извести. Зато науи да се посредством члана свога г. Петра Нинковића, који је приватног посла свог ради амо доћи морао, о стању „Преоднице“ извести, те да би тако в. слав. наместиштво одговорити могла. Том приликом повела се реч о целисходности потврде друштва на свеучилишту с једне стране, и нецелисходности с друге стране, и трећи дан у ванредној седици реши се већином гласова, да се без обзира на обе молбенице, које су већ код наместиштва, даде трећа петиција у име обе странке, где да се ниште потврда уједињене „Преоднице“ ван свеучилишта, које нити је законито, нити је упутно. Незаконито с тога, што је тим повређена она законита основа, на којој смо се ове године измирли — закључак од „општег омладинског састанка“, где је речено, да се у то питање дотле неупуштамо, докле од наместиштва какво решење ма на коју петицију не дође. Што је то питање до тог времена одложено, то има свог врло важног узрока. Одложено је нарочито с тога, што је то управо онај камен спотицања, она деликатна точка, о коју се дело измирења разбити могло, те да слогу спасемо, остависмо то питање, нека се само собом реши. Но тај је поступак у толико још незаконитији, што садашња „Преодница“ као таква није властна квартална онај закључак, који није у њој донесен, него је донесен у општем састанку целокупне омладине пештанско-будимске од које многи и нису чланови садашње „Преоднице.“ Но не само да је незаконито и опасно, него је и неупутно, наиме с тога, што сл. „Матица“ није искала од нас, да се изјаснимо, јесмо ли за универзитет или ван њега, него само да је извештимо о фактичном стању ствари, и ту је довољно било саопштити закључак онај, на основу кој смо се измирли.

Можда ће ми когод приметити, да ни она молбеница пређашњима, односно свеучилишној, на пут стајати неће — а ја опет велим, да се тим кораком, ако се изрично не каже, опет тачите обе молбенице натраг повлаче, и кад то стоји, онда пада „Преодница“ још у већу недоследност, јер у њој има и таки чланова, који нису познати ни компетенцији да свеучилишну ствар решавају.

Завршујући овај предмет стављам „Преодници“ слогу као

аманет, и кажем, нека се окане тога корака, јер ту петицију не само да неће ни један од оних свеучилишних грађана потписати, који су прошле године засебно молбеницу на намештештво послали, него ни један свестан члан омладине пештанско-будимске, који у законитом извршењу закључка од општег омладинског састанка гледа једину гаранцију за одржање успостављене слободе и заједничког рада омладинског.

Овом приликом немогу пропустити, а да неопоменем одбор, који је светосавску беседу уређивао, да је једном већ време да се рачуни јавности предаду.

Ј. Осек, 23. фебр. — Овдашња гимназијска омладина справља се за беседу, коју ће дати 6. (18.) марта. Као што чујемо чист доходак од те беседе намењен је сиромашним ђацима у овдашњој гимназији и уређењу књижнице „Књижног збора“ гимназијске омладине, који од ланске године постоји. Доста племенита цел, која добија утолико већу важност, што се овдашње родољубиво грађанство баш сада склапа у друштво, за подножавање сиромашних ђака, те тако би доходак од те беседе био тако рећи темељ фонду тог завода. Надамо се, да ће наша омладина све могуће чинити, да би се показала благодарном прама такој родољубивости грађанства, као што се надамо, и да ће грађанства са своје стране многобројно одзвати се добротворној и пресветлој цели омладине.

Славенске земље.

РУСИЈА. Руски листови донели су од речи до речи четри руске депеше о источном питању, о којима смо укратко јавили. Ево како гласи она која се тиче Србије.

„Св. Петроград 26 октобра 1866. (Кнез Горчаков пише руском посланику у Лондону.)

„Посланик Инглеске био је јутрос код мене. Само сам га на неколико тренутака примити могао, јер сам хитао да идем у седницу министарског савета под председништвом цара. — Г. Букаван казао ми је: да се у Лондону баве око питања Србије; да је порта недавно задовољила захтевања те земље; да је инглески двор вазда рачунао на спасоносни и умерњачки утицај руске владе на кнеза Михаила; и да има основа веровати, да су се Срби поставили у везу са Грцима, да би заједно подбуњивали хришћанске народе у Турској. — Ја сам одговорио: да му на посљедње немам ништа казати; да се речено задовољење србских захтевања непростире даље од уступке Малог Зворника; да се тој уступки није врло дуго противило; да ми нисмо престали и нећемо престати чинити турску владу пажљивом на неодољиву нужност, да Србе штеди, нарочито у садашњим околностима; да се досад наш глас губио као у пустињи, и да отуд по себи сједује, да наши умерњачки савети морају из дана у дан слабији бити.“

Новије.

— „Алг. Аугсб. Цтг.“ доноси допис из Београда, по коме је кнежева влада од србског заступника у Цариграду добила следећи телеграм: „Порта уступа све градове Србији, под условима који се могу примити. Овдешњи одговор са условима већ је на путу из Цариграда у Београд.“ Међутим влада у Београду дознала је од тамошњег наше, да су споменути услови турски ови: Србија мора се оградити од Европе тако, да никоја страна сила неможе ни у Србији војену снагу уредити, ни кроз Србију војску провести. Србија мора даље дати задовољавајућу накнаду Турцима који град остављају, за њихову непокретну имаовину која тамо остаје. — Мисли се, да кнез Михаило неће примити те услове.

Неки ауср. листови трубе, да Прусија подбуњује Румунију, Србију и Грчку. За доказ томе наводи се, међу осталим, да је пруски обрстлајнтант Кренски дошао у Београд и походио кнеза. „Нестер Лојд“ додаје: „може бити да се том приликом договарало о увозу циндерака у Србију.“

Као што „Шлезв. Цтг.“ пише, ако буде требало да Русија постави своју војску на јужној граници, та војска биће под заповешћу в. кнеза Константина Николајевића.

— Из Марсеља телеграфичну 28 фебр. (12 марта): „Везирским писмом преданим србском заступнику, изјављено је, да Турска пристаје да удали своју посаду из Београда, под условом, да се турска застава задржи поред србске. — Султан задржава право да у случају рата тај стратигички положај (Београд) заузме. Порта иште да се емигранти из Турске који су у војсци србској, одпусте.“

„Говорило се у Цариграду о установи савета састављених мешовито од Мухамеданаца и Хришћана, у областима Турске.“

„Велики везир изјавио је, да се немогу водити преговори о Кандији докле се острво непекори.“

„20. фебр. (4. марта) послана су у Кандију још три турска ратна пароброда са војском, топовима и раном.“

„Нови патријарх грчки примљен је код порте кнежевски. Он је говорио беседу, у којој је рекао да ће стално бранити права своје цркве.“

По једном телеграму из Цариграда од 2. т. м., Хусеин паша, који је наименован за намештеника од Босне, пише се у Кандију за главног команданта. У Кандију и у Тесалију послани су још 10 батаљона турске војске.

Уреднику „Заставе.“

Из дописа, који вам уз ово писмо пишем, видићете, како је Шер, професор историје у цришкој политехници, нашао јавно на Црногорце, и назвао их „разбојницима по рођењу и за-

нату.“ „Славенско друштво“ изазвало га је, придржавајући се својих статута, на доказ; а како се он на то одазвао, то ћете из споменутог дописа видети. Тај ће допис бити у више разних новина штампан; али „Славенско Друштво“ у Цириху жели, да га и ви у „Застави“ јавности предаде, те да се уједно види и рад истог друштва. Што буде даље, јавићу вам.

Рајковић.

Цирих, 15. фебр.

„Историк Ј. Шер и Црногорци.“

8. фебр. т. г. у једној из аудиторума цришке политике, с катедре историје деветнаестог века, звучни глас професора Ј. Шера огласио је, у лекцији о кримском рату, да су Црногорци разбојници и по рођењу и по занату! Трећи дан, после тако строгог израза историка о народу, састављајућем једно између осталих европских господарства, следовао је у цришком дневнику, „Тагес блату“, најучтивiji позив на историка, да суд свој о Црногорцима изрази мало јасније и точније. Под позивом били су подписани „неколицина његових слушаоца.“ Истога дана увече многобројни слушаоци историка били су не мало изненађени појављеним професора за катедром са „Дневником“ у руци. Изглед историка изражавао је срдитост. Очекивало се нешто необично. Саркастична интродукција историка предсказивала је слушаоцима, да ће реч поћи најпре о јавно затрабаном објаснењу. Потпули смех слушаоца био је одјек на професорове сарказме, управљене на „неколицину његових слушаоца.“ А затим је следовало енергично повторење, да су „Црногорци доста разбојници и по рођењу и по занату.“ Упућујући „неколицину његових слушаоца“ к бољем изучењу историје црногорске, професор — историк завршио је своју беседу овим речима, жешћим тоном произнешеним: „Понављам са још жешћим изразом: Црногорци, то су разбојници!“

Глас из благословене, слободне, срећне швајцарске републике, ове прелепе баште, што стоји посред страшног европског корова, да су браћа моја Црногорци разбојници и по рођењу и по занату с једне, и моје високо поштовање према аутору најновије „Свеоштите историје књижевности“ и „Историје духовног немачког развића“, с друге стране — ето шта ме изазива, да у овом, истину бранећем органу, кажем две три речи за Црногорце.

Једини аргуменат поштованог историка на ком он оснива свој суд о Црногорцима састоји се у том, што се токорс Црногорци непрекидно баве пљачкама у Албанији, Херцеговини и Босни, па и у Далмацији — земљама суседним са Црном Гором. Ради бољег убеђења поштовани историк представља и мотив црногорског разбојништва, који се састоји у необходимости, условљеној неплодородношћу земље и одсуством сваке трговине у Црној Гори.

Оборити аргументације проф. Шера могу, што — по реч, једним махом пера. Поштовани професор смећао је ту две различне ствари, а та погрешка и јесто снов његова суда над Црногорцима: ја разумем Црногорце и тако зване Ускоке. Ја имам основ предпоставити, да о овим последним професор до сада ни чуо није, јер иначе он никојим начином неби могао зборити о црногорским пљачкама. Црногорци су нешто друго, нешто одлучно од ускока и по приватном и по публичном животу, ма да су једне крви, једне вере и једног језика с њима. Црногорци су јединице, сачињавајуће црногорско господарство, црногорску кнежевину. Црна Гора — то је монархија у новом стилу. Њени су одношаји према другим државама тако исто регулирани по међународном праву, као и код други држава. По томе Црна Гора одговара за своје поданике свуда и у свако време. Неможе ли дакле професор Шер документално потврдити такве црногорске пљачке, које би му дале основа назвати тај народ — разбојницима и по рођењу и по занату? Историја узајамних одношаја Црне Горе и Далмације дају ли историку право, износити поменути суд над Црногорцима, и ако дају, није ли му воља показати факта из тих одношаја? (Свршиће се.)

Имамо неколико одговора из Сегедина, Вршца и т. д. Видићемо, шта ћемо и колико ћемо уидућем листу употребити. Боље би било, да рефлектујемо на наше јавне народне потребе, па да о том дискусију водимо.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

П. М. Нови Бечеј 26. феб. Од мојег последњег извештаја цене рани су и код нас се нешто подигле. Кад оно пре 2—3 недеље почеше горе падати, и код нас су падале; трговци мислише, да ће се доста рани моћи по високој цени купити, ал није тако било, јер имаоци робе уздржаваху се од продаје, довози беху као и данас незнатни. Данас се код нас продаје жито: ф. 5.90, ф. 6.10 и. Кукуруз ф. 2.90 ф. 3.10 и. Јечам ф. 2.80 ф. 3. Зоб ф. 1.70 ф. 1.80 и. вагаи.

Прошле недеље имасмо јак мраз, јуче пак имасмо пријатну вишу. — Усев, колко се може још за сад рећи, добро стоје. — Вода помало опада.

Ж. П. Сисак 9. марта. И ове недеље наш пазар на нашем тржишту слаб бијаше; осим нешто страни купаца на шеницу из Крањске, и продаје босанске зоби за Трет, није се питало за другу врсту ране.

У свиму је продато: 6000 ваг. босанске шенице по ф.

5.60, ф. 6.20, 40, 45, 55, 60, 70 нов. 8000 ваг. босанске зоби транзит. ф. 1.50, 55, 57 и. 2000 ваг. босанског кукуруза транзит. Време имадемо лепо, усљед чега воде опадају.

ЦЕНОВНИК ПЕШТАНСКЕ БЕРЗЕ.

	№	Покунац
Шеница бајатска	— — — —	86—87 ф.6.30—6.60
„ „	— — — —	88—89 ф.6.75—6.90
„ потиска	— — — —	86—87 ф.6.30—6.65
„ „	— — — —	88—89 ф.6.80—6.95
„ Ст. Београд.	— — — —	85—86 ф.0.00—0.00
„ „	— — — —	87—88 ф.0.00—0.00
„ пештанска	— — — —	85—86 ф.6.10—6.35
„ „	— — — —	87—88 ф.6.70—6.85
Наполица	— — — —	80—81 ф.4.60—4.80
Раж	— — — —	77—78 ф.4.45—4.60
Јечам пиварски	— — — —	69—70 ф.3.60—3.70
„ за храну	— — — —	65—68 ф.3.15—3.30
Зоб	— — — —	45—46 ф.1.80—1.85
Кукуруз банат. стр.	— — — —	— — — — ф.3.55—3.60
„ нов	— — — —	— — — — ф.3.40—3.45
Проја	— — — —	— — — — ф.3.45—3.65
Реница кол.	— — — —	— — — — ф.5.95—6.00
„ банат	— — — —	— — — — ф.5.75—5.87
Пасуљ	— — — —	— — — — ф.5.75—6.00

КУРС ПАПИРА И ЗВЕЧЕЊЕГ НОВЦА.

Акције.	плаћено	вреду данас.
Комерцијална (трговачка) банка	500 — —	835 840
Пештанске штеднионице	— — 63 — —	1230 1250
Будимске	— — — —	465 470
Старобудимске	— — 40 — —	70 77
Крунаши	— — — —	17.30 17.40
Дукати	— — — —	6.11 —
Наполсоии	— — — —	10.22 10.23
Бигл. суверени	— — — —	12.80 12.85
Аустријско сребро	— — — —	126.75 126.75
„ купони	— — — —	125.75 126.25
Талири	— — — —	1.88½ 1.89½

Данашњи курс бечке берзе.

Акције народне банке	— — — —	739 —
5% металик	— — — —	59.25
Зјам народни	— — — —	69.50
Лондон	— — — —	129.50
Дукати	— — — —	6.11

Стање воде 7' 11" над 0, расти.

Пароброди возе по Дунаву:
Из Пеште у Осек и Земун: поведељником, средом и суботом у 7 сах. ујутру.
Из Пеште у Оршаву и Галац: средом у 7 сах. ујутру.
Из Земун у Оршаву и Галац: петком рано.
Из Оршаве у Галац: суботом у подне,
Из Галаца у Оршаву: уторником рано.
Из Оршаве у Земун и Пешту: суботом рано.
Из Земун у Осек и Пешту: недељом, уторником и четвртком у 10 сах. пре подне.

ВОЗЕ ПО ГВОЗДЕНОМ ПУТУ

ИТНИ ВОЗОВИ (Eilzüge)

Из Пеште у Беч Из Беча у Пешту
Повездељником и петком: полази се у 7 сах. 34 мин. у јутру; долази у Беч у 1 сах. 50 мин. по подне. У торником и суботом: полази се у 2 с. 30 м. по подне; долази у Пешту у 9 с. и 15 м. у вече

Свакидањи возови

ИЗ БЕЧА У БАЗЈАН		сах. мин.
Полази се из Беча у	7 45 ујутру	8 — у вече
„ „ „	10 24 „	10 51 „
Долази се у Пешту у	4 36 по подне	5 39 у јутру
Полази се из Пеште у	5 49 „	6 31 „
„ „ „	12 12 ноћу	2 55 по подне
„ „ „	3 55 рано	7 47 у вече
Долази се у Базјаш	9 10 пре подне	(До Јасенове пр.)
ИЗ БАЗЈАША У БЕЧ		сах. мин.
Полази се из Базјаша	5 55 по подне	7 25 рано
„ „ „	10 40 ноћу	12 53 подне
„ „ „	2 26 рано	8 40 у вече
Долази се у Пешту у	8 56 „	9 30 у вече
Полази се из Пеште у	9 55 „	3 75 рано
„ „ „	4 33 „	6 — рано
Долази се у Беч у	6 36 у вече	
ИЗ БУДИМА У ТРСТ		сах. мин.
Полази се из Будима у	6 35 у јутру	
„ „ „	8 50 „	
„ „ „	1 50 по подне	
„ „ „	9 27 у вече	
„ „ „	12 11 ноћи	
Долази се у Трет у	8 14 рано	
ИЗ ТРСТА У БУДИМ		сах. мин.
Полази се из Трста у	6 45 у вече	
„ „ „	3 45 ноћу	
„ „ „	9 30 пре подне	
„ „ „	1 22 по подне	
„ „ „	5 55 у вече	
Долази се у Будим у	7 58 пре подне.	

О Г Л А С И.

СТЕЧАЈ.

У Пивницама управљено је учитељско место с годишњом платом од 105 фор. аустр. вр., уз то 25 покун. жита, 1 цента меса 3 хв. здраве сламе, 15 ф. лоја, 40 ф. соли, 1 пож. пасуља и ½ сесије земље.

Проситељци имају прикључити својим молбеницама крштено писмо, сведочанства о свршеним наукама о моралном и политичном поведењу свом, и све то овамо до 23. марта т. г. поднети. Из засед. конз. у Новом Саду 16. фебр. 1867. држаног.

ОБЗНАНА.

Башахидске целе и кикиндске обштине III. четврта право на точење пшћа, и то: за време од 1. маја 1867 до конца октобра 1868. године — на штету и опасност дојакочињег закупника, издржаваће се путем јавне дражбе под закупи.

Ова дражба држаће се 26. марта 1867 у 9 сати пре подне у дистрикт. магистратском здању.

Сваки лиценат дужан је од дражбене своте, која се определила има 10% у име пшћманлука, и то: пре упочете дражбе, у руке дражбене комисије положити.

Подробна услова овога закупа могу се у свако доба код дистриктског нотарата увидети.

У. В. Кикинда 7. марта 1867.

Дистр. начелник.

Кенџепац.